

bi se videl podnevi, ko ni krvi, ko ni peči, / ko ni norih obrazov, oblepljenih z biči.« itd. v pesmi *Molitve*), kako zapuščena in nespametna se ob soočenju s svetom realnosti nenadoma kažejo najlepša čustva, najčistejša hrepenenja, mimo, vsaj navidezne, vdanosti v razmere, kakršne so, podane predvsem v pesmih, v katerih pesnik postavlja nasproti nečloveškemu trušču in pehanju za prestiž pristnost, umirjenost, včasih nostalgичno lepoto narave (*Osamljeni romar, Prizor iz samote, Ravnina*) pa do občutja popolnega obupa — kljub temu, vse bolj tragično obarvani viziji, je v pesmih čutiti tolikšno življenjsko trmo, takšen krčevit in hkrati umetniško trden, človeško vztrajen upor, da končni vtis, ki ga pustijo te pesmi v bralcu, učinkuje prej optimistično kot pa pesimistično, tako izrazito vitalna je njihova izpoved.

Poleg že omenjenih pesmi te vrste se posebno odlikujejo tudi pesmi *Večeri minljivosti, Sanje ob morju, Vstajanje* — pesem kljub svoji občasni neenotnosti in očitnem zgledovanju pri T. S. Eliotu, predstavlja nenavadno prepričljivo pesniško podobo — še bolj dognani pa sta nemara pesmi *Iskanje in Trpljenje in običajne oblike smrti*, v katerih tako pesnikova bridkost kot njegova človečanska zavzetost dosežeta vrhunec. Od preostalih pesmi naj omenim še *Pogreb*, ki pa tu in tam zazveni nekoliko ponarejeno (pesem bi lahko označili tudi kot malce nespretno koketiranje z modo politične satiričnosti), in pa zaključno pesem zbirke z naslovom *Sence kraguljev*, ki pa je, podobno kot začetna pesem, ob vsej svoji slikovitosti očitno nastala pod vplivom Lorce.

Mart Ogen

GLOSE

PO GOSTOVANJU

V oktobru letošnjega leta je ljubljanska Drama gostovala v Sovjetski zvezi, v Rigi in Moskvi, kar s tremi deli; od teh sta bili dve slovenski in eno iz evropske klasike. O gostovanju so poročevalci poročali sicer skopo, vendar izrazito. Njihova poročila niso govorila o kakem posebnem odnevu, učinkovitosti in s tem tudi o uspehu gostovanja. Toda opazovalcu, ki sodi samo od daleč, je o upravičenosti takšnih poročil težko soditi. Vsi vemo, da so člani gledališke hiše ob gostovanju na tujem bolj optimistični in da ponavadi vidijo v njem več dobrega kot slabega; obenem je naravno, da poročevalci, ki spremljajo ansambel, ne delijo vseh njegovih občutkov in da se pogosteje nagibljejo k bolj kritičnim, če že ne kar malodušnim vtisom.

Toda vse to je navsezadnje stvar prizadetih, stvar celotne slovenske javnosti pa je razmisliti o širših vidikih problema. Gostovanje v Sovjetski zvezi ni bilo prvo podobnih gostovanj, saj so bila pred njim že druga, včasih z boljšim, včasih s slabšim rezultatom. Vsa pa kažejo, da ta gostovanja niso samo stvar ansambla, ampak vse slovenske javnosti, saj se z njimi meri upravičenost in učinkovitost slovenske kulture v najširšem evropskem, če že ne svetovnem prostoru. Praviloma gre pri tem za srečanje slovenske kulture, s tem pa tudi družbe in njenih duhovno socialnih tradicij s popolnoma drugačnimi socialnimi in kulturnimi okolji. Uspešnost ali neuspešnost takšnega srečanja pokaže, kje pravzaprav Slovenci v svetovnem dogajanju stojimo — ali smo v središču duhovnih in socialnih prizadevanj ali pa na njihovem pro-

vincialnem obrobju. Skratka, takšna gostovanja so nič več in nič manj kot preizkušnja za upravičenost slovenstva. Ali je z vidika današnjega sveta kot celote sploh smiselno, da smo, kar smo? Ali pa bi bilo bolje, da smo drugačni, in nazadnje celó, da nas v svetovnem dogajanju sploh ni?

Če gledamo na problem slovenskih gledaliških gostovanj s tega najširšega vidika, se brž pokaže, da jih ne gre jemati prav nič površno, lahko miselno ali celo po domače — na primer kot samozadovoljen izlet kakega igravskega ansambla v tuj svet, kjer sebi v veselje in v zadostitev uradni pogodbi opraviš nekaj vsakdanjih dolžnosti. Prav nasprotno — takšno gostovanje mora biti pripravljeno in izvedeno z največjim premislekom, da bi doseglo maksimalni kulturni, socialni in navsezadnje tudi nacionalni učinek. Tu je misliti predvsem na izbor del, ki naj svetu pokažejo, s kakšnimi problemi se ustvarjalno ali poustvarjalno ukvarja slovenski gledališki duh; potem na tehnično organizacijo, ki naj zagotovi, da bodo izbrana dela dosegla tisti učinek, ki ga po svoji naravi lahko dosežejo. Da je pri obojem potrebno vnaprej preračunati razmere, potrebe in duha dežele, kamor je gledališče namenjeno, se razume samo po sebi, saj brez natančnega planiranja tudi v tem območju dandanes ne more biti smiselnega učinka. In končno mora biti v uspešnost takšnega gostovanja vračunana tudi narava samega ansambla; ob njegovi izvajalski sposobnosti tudi njegova formalna enotnost in celo kultiviranost njegovega nastopanja ne samo na tujem odru, ampak v tujem okolju sploh. Vsega tega pa seveda ne more biti brez jasne vsebinske zamisli o ciljih gostovanja, ki ni niti uradniška dolžnost niti sindikalni izlet bolj ali manj genialnih posameznikov, ampak preizkušanje slo-

venstva, njegove duhovne in socialne vsebine v okvirih sodobnega sveta, ki s svojimi silnimi gospodarskimi in socialnimi razsežnostmi slovenstvo morda daleč presega, morda ga pa s to ali ono razpoko svojega duhovnega in moralnega obstoja tudi potrebuje.

J. K.

PRED ŠOLSKO REFORMO

Za majhen narod, kakršen smo Slovenci, sta šolstvo in izobraževanje morda še precej pomembnejša kot za velike narode, saj morata posamezniku in skupnosti odpreti tiste življenjske možnosti, ki so velikim narodom včasih zagotovljene že kar s količinsko premočjo; pa ne samo to — prav majhnim narodom šele šolstvo in izobraževanje dajeta socialno in nacionalno težo, brez katere bi kaj kmalu postali brezbarven del večjih integracijskih teles, s tem pa brezupna provinca, v kateri bi se življenjske možnosti tako posameznika kot skupnosti občutno zmanjšale. Zato mora za tak narod še veliko bolj kot za druge veljati načelo o »čim višji izobrazbi za čim širši krog prebivalstva«, naloga šolskih reform pa je doseči, da bo to načelo polagoma postalo stvarnost, ne pa da bi ostalo samo fraza na papirju, medtem ko bi se v stvarnem življenju hkrati s socialno diferenciacijo poglobljala in večala tudi izobrazbena diferenciacija; pa ne samo diferenciacija, ampak že kar padec splošne izobrazbene ravni.

Prav zato je stvar vse javnosti spremljati prizadevanja, katerih namen je reformirati slovenski šolski sestav in spremeniti ustroj našega izobraževanja. Pozdraviti mora vsakršen ukrep, ki dviga izobrazbeno in vzgojno raven naših šol z jasno premišljeno koncepcijo, s tem pa daje